

<https://doi.org/10.62837/2026.7.99>

AYNUR MƏMMƏDOVA

ADU

aynurheydarli@mail.ru

NEOLOGİZMLƏRİN DİL SİSTEMİNDƏ YERİ, TƏSNİFATI VƏ MÜASİR İNKİŞAF MEYİLLƏRİ

Açar sözlər: neologizm, dil inkişafı, sözyaratma, süni intellekt, terminologiya

Key words: neologism, language development, word formation, artificial intelligence, terminology

Ключевые слова: неологизм, развитие языка, словообразование, искусственный интеллект, терминология

Məlumdur ki, canlı dil dinamik mövcudluq vəziyyətindədir, daim öz daxili və xarici resurslarını inkişaf etdirir, sosial, mədəni, siyasi və elmi həyatın durmadan dəyişən şərtlərinə uyğunlaşır, yeni forma və məzmunlar yaradır, köhnələrdən isə imtina edir. Müasir dövrdə texnologiyanın sürətli inkişafı neologizmlərin yaranmasına güclü təsir göstərir. İnternet, sosial şəbəkələr, süni intellekt və rəqəmsal kommunikasiya ilə bağlı yeni anlayışlar hər il yüzlərlə yeni sözün meydana çıxmasına səbəb olur. Bu sözlərin bir qismi qısa müddət ərzində ümumişlək leksikaya daxil olur, digərləri isə zamanla istifadədən çıxır. Beləliklə, dil cəmiyyətin inkişaf səviyyəsini və onun ehtiyaclarını əks etdirən canlı bir güzgü rolunu oynayır. Neologizmlər yalnız dilin lüğət tərkibini zənginləşdirmir, həm də insanların dünyagörüşündə baş verən dəyişiklikləri əks etdirir. Yeni ictimai, iqtisadi və mədəni hadisələr yeni anlayışların yaranmasına səbəb olur və bu anlayışların ifadəsi üçün yeni sözlərə ehtiyac yaranır. Buna görə də neologizmlərin öyrənilməsi dilin inkişaf istiqamətlərini, cəmiyyətin dəyişən prioritetlərini və müasir dövrün xüsusiyyətlərini anlamaq baxımından böyük əhəmiyyət daşıyır.

Dilçilikdə neologizm yeni yaradılmış termin, söz və ya ifadədir. Bu cür vahidlər ümumi istifadəyə daxil olma mərhələsində ola bilər, lakin hələ əsas dil sistemində tam qəbul edilməmişdir. Neologizmlər çox vaxt müəyyən bir şəxs, nəşr, dövr və ya hadisə ilə birbaşa əlaqəli olur. Neoleksiya (yunan dilində “yeni söz” və ya “yeni söz yaratmaq aktı” mənasını verir) tamamilə ekvivalent bir termin hesab olunur. “Neologizm danışan şəxs tərəfindən yaradılmış və spontan nitq dialoqunun transkriptində rast gəlinən sözü təsvir etmək üçün istifadə olunan termdir. O, həmçinin əsas danışq dilinin lüğətində mövcud olmayan, lakin xarici söz də hesab edilməyən söz kimi xarakterizə edilə bilər.”

Neologizmlərin mədəni baxımdan öyrənilməsi dünyamızı daha yaxşı anlamağa imkan verir. Yeni sözlərin meydana çıxması bizə biznes dünyasının necə inkişaf etdiyini, hansı istiqamətdə hərəkət etdiyini və məqsədlərinin nədən ibarət

olduğunu müşahidə etməyə şərait yaradır. Şübhəsiz ki, iqtisadiyyat innovasiyalar və texnoloji inkişaf vasitəsilə transformasiyaya uğrayır və nəticə etibarilə dil – istər jarqon, istərsə də rəsmi dil olsun – bu dəyişikliklərə uyğun şəkildə yenilənir. Neologizmlərin qəbul edilməsindən imtina etmək, əslində, biznes, informasiya texnologiyaları və elm sahələrində baş verən təkmilləşmə proseslərinə qarşı çıxmaq deməkdir. Heç bir yeni elm sahəsi neologizmlərsiz və ya reallığı yeni üsullarla təsvir edən və izah edən yeni leksik vahidlərsiz inkişaf edə bilməz. Neologizmlərə müxtəlif təriflər verilmişdir. Lüğətlərdə neologizm adətən “yeni söz və ya artıq mövcud olan sözün yeni mənası” kimi izah olunur. Daha konkret olaraq, Peter Nyumark neologizmləri “yenicə meydana çıxmış leksik vahidlər və ya yeni məna qazanmış mövcud dil vahidləri” kimi müəyyənləşdirir [7, s. 89].

Müasir qloballaşma şəraitində neologizmlərin yaranma sürəti əvvəlki dövrlərlə müqayisədə daha yüksəkdir. Xüsusilə informasiya texnologiyaları, süni intellekt, rəqəmsal marketinq və sosial media sahələrində hər gün yeni terminlər meydana çıxır. Bu terminlər əvvəlcə müəyyən peşə və ya sosial qrupların dilində istifadə olunsada, zaman keçdikcə ümumişlək sözlərə çevrilə bilər.

Neologizmlər dilin zənginləşməsində mühüm rol oynayır və onun kommunikativ imkanlarını genişləndirir. Yeni anlayışların və hadisələrin ifadəsi üçün yaradılan sözlər insanların dəyişən həyat tərzini, dünyagörüşünü və texnoloji nailiyyətlərini əks etdirir. Bu baxımdan neologizmlər yalnız dil hadisəsi deyil, həm də sosial və mədəni inkişafın göstəricisidir.

Bundan əlavə, neologizmlərin tərcüməsi dilçilik və tərcüməşünaslıq sahəsində aktual problemlərdən biri hesab olunur. Bir çox hallarda yeni yaranmış sözlərin hədəf dildə hazır qarşılığı olmur və tərcüməçi ya yeni termin yaratmalı, ya da təsviri tərcümə üsulundan istifadə etməlidir. Bu səbəbdən neologizmlərin araşdırılması və onların tərcümə strategiyalarının müəyyənləşdirilməsi müasir dilçilik tədqiqatlarında mühüm yer tutur.

Neologizmlər dildə uzun müddət mövcud ola və ya zaman keçdikcə tamamilə istifadədən çıxsa bilərlər. Bu gün dünyada texniki, iqtisadi, hüquqi və ictimai xarakterli çoxsaylı dəyişikliklər baş verir. Məhz bu dəyişikliklər nəticəsində dil sisteminə yeni sözlər formalaşır və köhnəlmiş anlayışlar yeni ifadələrlə əvəz olunur. Həyatda və dildə meydana çıxan hər bir yeniliyin öz yeri və adı olmalıdır. Neologizmlər bizi texnologiyalar, qloballaşma və ağıllı cəmiyyət dünyasına aparan dil vasitələridir. Dildə müəyyən neologizmlərin yaranmasını izah edən amillər yalnız linqvistik deyil, həm də ekstralingvistik xarakter daşıyır. Bu amillərə fon bilikləri, mədəni mühit və sosial şərait daxildir. Dilçilərin əksəriyyəti dilin hər gün dəyişən və inkişaf edən canlı bir sistem olduğu fikrində həmrəydirlər. Mədəni, sənaye və sosial həyatın sürətli inkişafı dilin də daim yenilənməsini zəruri edir.

Neologizmlərin yaranması cəmiyyətin inkişaf səviyyəsi ilə birbaşa bağlıdır. Elm və texnologiyada əldə olunan nailiyyətlər, yeni peşələrin meydana çıxması,

sosial münasibətlərdə baş verən dəyişikliklər dilə yeni sözlərin daxil olmasını sürətləndirir. Bu baxımdan neologizmlər yalnız dilin deyil, həm də cəmiyyətin inkişaf tarixini əks etdirən mühüm göstəricilər hesab olunur. Müasir dövrdə sosial şəbəkələr və rəqəmsal platformalar neologizmlərin yayılmasında xüsusi rol oynayır. Əvvəllər yeni sözlərin ümumi istifadəyə daxil olması uzun zaman tələb etdiyi halda, bu gün internet vasitəsilə yaranan terminlər qısa müddətdə milyonlarla insan tərəfindən mənimsənilir. Bu proses dilin dinamikliyini artırır və onun daim yenilənən canlı sistem olduğunu bir daha təsdiqləyir.

Neologizmlərin təsnifatı adətən aşağıdakı meyarlara əsasən aparılır.

1. Funksiyalarına görə neologizmlər - Çoxsaylı neologizmlər referensial və ekspressiv neologizmlər kimi təsnif edilə bilər.

Referensial neologizmlər müəyyən bir sahədə mövcud olan leksik boşluğu doldurmaq məqsədilə yaradılan yeni sözlərdir. Bu cür neologizmlər ünsiyyət prosesində yaranan problemlərin aradan qaldırılmasına xidmət edir. Məsələn: *core dump* – kompüter yaddaşının məzmununun çıxarılması (yaddaş görüntüsü); *multi-user* – çoxistifadəçili kompüter sistemi; *hardware* – kompüterin texniki hissələri; *software* – proqram təminatı; *to blitz out* – kompüter yaddaşındakı məlumatların silinməsi.

Nisbətən yeni semantik qruplardan biri kosmik mövzulu neologizmlərdir: *space-bike*, *mini-bike* – hava nəqliyyat vasitələri; *cargo module* – kosmik gəminin yük bölməsi; *UFO* – naməlum uçan obyekt (NUO). [9]

Təsviri incəsənət sahəsində eksperimentlərin genişlənməsi yeni terminlərin yaranmasına səbəb olmuşdur: *minimalism* – minimalizm; *ABC art* – rəng və formanın sadələşdirilməsinə əsaslanan incəsənət istiqaməti; *Op art* – optik effektlərdən istifadə edən incəsənət növü; *revivalism* – ənənəvi rəsm üsullarına qayıdışı təbliğ edən cərəyan; *action painting* – boyanın səpilməsi üsulu ilə yaradılan rəsm texnikası.

Kino, televiziya və video texnologiyaları sahəsində də yeni terminlər meydana gəlmişdir: *inflight movies* – təyyarə göyertəsində nümayiş etdirilən filmlər; *chat show* – televiziya müsahibə proqramı; *kidvid* – uşaqlar üçün televiziya verilişləri.

Aviasiyanın inkişafı ilə əlaqədar aşağıdakı neologizmlər yaranmışdır: *airbus* – aerobus; *helibus* – vertolyot-avtobus; *seadrome* – hidroaerodrom; *to bail out* – katapult etmək. Qısa uçuş-enmə məsafəsi tələb edən təyyarələrin yaranması ilə bağlı: *STOL (Short Take-Off and Landing)* – qısa uçuş və enmə sistemi; *STOL-port* – qısa uçuş-enmə zolağına malik aerodrom; *verti-port* – şaquli qalxma və enmə imkanlı hava nəqliyyatı üçün aerodrom və s.

Kütləvi informasiya vasitələrinin inkişafı da bir çox neologizmlərin yaranmasına səbəb olmuşdur: *big lie* – böyük yalan, genişmiqyaslı təbliğat; *black hats* – cinayətkarlar, mənfi qəhrəmanlar; *can carrier* – günah keçisi; *green power* – pulun və kapitalın gücü; *Jane Crow* – qadınlara qarşı ayrı-seçkilik; *larger than life* – qeyri-

adi, şişirdilmiş; *man on horseback* – hərbi diktator; *pot-culture* – narkotik istifadəçilərinin həyat tərz; *trade-off* – kompromis.[10]

Ekspressiv neologizmlər nitqə yeni emosional və üslubi çalarlar gətirmək, müəyyən anlayışları daha təsirli və obrazlı şəkildə ifadə etmək məqsədilə yaradılır. Məsələn, *open-collar workers* ifadəsi evdən və ya məsafədən işləyən insanları ifadə edir; *digital nomad* – rəqəmsal köçəri, internet vasitəsilə işləyərək müxtəlif ölkələrdə yaşayan və səyahət edən insanları ifadə edir; *screenager* – ekran yeniyetməsi, yəni vaxtının böyük hissəsini kompüter, planşet və ya smartfon ekranı qarşısında keçirən gəncləri təsvir edir; *workaholic* – iş düşkünü, həddindən artıq işləməyi həyat tərzinə çevirmiş insanları ifadə edən emosional çalarlı neologizmdir; *infobesity* – informasiya piylənməsi, insanların həddindən artıq çox informasiya qəbul etməsi nəticəsində yaranan informasiya yüklənməsini ifadə edir; *doomscrolling* – neqativ xəbərləri fasiləsiz izləmə, sosial şəbəkələrdə və xəbər saytlarında mənfi məlumatları davamlı şəkildə oxumaq vərdişini bildirir; *keyboard warrior* – klaviatura döyüşçüsü, internetdə aqressiv və tənqidi şərhlər yazan, lakin real həyatda eyni fəallıq göstərməyən şəxslərə aid edilir; *staycation* – ev məzuniyyəti, başqa ölkəyə və ya şəhərə getmədən, məzuniyyəti evdə və ya yaşadığı ərazidə keçirməyi ifadə edir; *binge-watcher* – serial marafonçusu, bir neçə seriyayı və ya bütöv mövsümü fasiləsiz izləyən insanları təsvir edir; *zoom fatigue* – onlayn görüş yorğunluğu, uzun müddət videokonfranslarda iştirak etməyin yaratdığı psixoloji və fiziki yorğunluğu ifadə edən müasir neologizmdir. Bu neologizmlər müasir həyat tərzində meydana çıxan yeni sosial hadisələri daha canlı, obrazlı və yaddaqalan şəkildə ifadə etməyə xidmət edir.

Süni intellekt texnologiyalarının sürətli inkişafı dil sistemində çoxsaylı yeni söz və terminlərin yaranmasına səbəb olmuşdur. Bu neologizmlər yalnız texniki anlayışları ifadə etmir, həm də müasir cəmiyyətin rəqəmsal transformasiyasını əks etdirir. Süni intellekt sahəsində meydana çıxan yeni terminlər qısa müddət ərzində beynəlxalq elmi və peşəkar leksikona daxil olaraq geniş istifadə olunmağa başlamışdır. Bu proses neologizmlərin dilin inkişafında və yeni biliklərin ötürülməsində mühüm rol oynadığını göstərir.

Müasir dövrdə generativ süni intellekt sistemlərinin yayılması ilə əlaqədar olaraq bir sıra yeni terminlər formalaşmışdır. Bu terminlər həm mütəxəssislər, həm də adi istifadəçilər tərəfindən gündəlik ünsiyyətdə istifadə edilir. Süni intellektlə bağlı neologizmlər əsasən informasiya texnologiyaları, proqramlaşdırma, rəqəmsal kommunikasiya və məlumat emalı sahələrində yaranır. Onların öyrənilməsi müasir dilçilik, terminologiya və tərcüməşünaslıq baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. [8, s.5-6] Nümunələri nəzərdən keçirək. *Prompt Engineering (Promt mühəndisliyi)* - generativ süni intellekt modellərindən daha keyfiyyətli nəticələr əldə etmək məqsədilə sorğuların hazırlanması və optimallaşdırılması prosesidir. Bu termin xüsusilə böyük dil modellərinin istifadəsinin geniş yayılması ilə meydana çıxmışdır.

Məsələn, istifadəçi daha dəqiq cavab almaq üçün sorğunu xüsusi qaydalar əsasında formalaşdırır; *AI Hallucination (süni intellekt hallüsinasiyası)* - süni intellekt sisteminin reallıqda mövcud olmayan və ya yanlış məlumatları həqiqət kimi təqdim etməsi prosesini ifadə edir. Bu termin son illərdə süni intellekt modellərinin etibarlılığı ilə bağlı aparılan tədqiqatlarda geniş istifadə olunur; *Deepfake* - süni intellekt alqoritmləri vasitəsilə yaradılan və ya dəyişdirilən saxta video, şəkil və səs məzmunudur. Deepfake texnologiyası media, təhlükəsizlik və informasiya etikasına dair müzakirələrdə tez-tez rast gəlinən müasir neologizmlərdən biridir; *Multimodal AI (Multimodal süni intellekt)* - mətn, şəkil, video və səs kimi müxtəlif məlumat növlərini eyni zamanda emal edə bilən süni intellekt sistemlərini ifadə edir. Bu texnologiya istifadəçilərlə daha təbii və effektiv qarşılıqlı əlaqənin qurulmasına imkan yaradır; *AI Agent (süni intellekt agent)* - müstəqil qərar qəbul edən, tapşırıqları planlaşdıran və müəyyən məqsədlərə nail olmaq üçün fəaliyyət göstərən süni intellekt sistemidir. AI agentlər son dövrdə avtomatlaşdırma və rəqəmsal köməkçi texnologiyaların inkişafında mühüm yer tutur; *AI Copilot* - İstifadəçiyə müxtəlif tapşırıqları yerinə yetirməkdə kömək edən süni intellekt əsaslı rəqəmsal assistentdir. Proqramlaşdırma, yazı yazma, məlumat analizi və digər sahələrdə istifadə olunur; *Synthetic Data (sintetik məlumat)* - Real məlumatlardan deyil, süni intellekt və ya alqoritmlər vasitəsilə yaradılan məlumat dəstidir. Bu məlumatlar maşın öyrənməsi modellərinin təlimində istifadə edilir.[5].

2. Neologizmlər yaranma üsullarına görə təsnif edilə bilər. Yaranma formasına görə neologizmlər aşağıdakı qruplara bölünür:

Sözyaratma yolu ilə yaranan neologizmlər (prefikslər və suffikslər vasitəsilə yaradılan sözlər): *cyberspeak* - prefix: cyber + speak (kiberdil / kiberünsiyyət dili - internet və rəqəmsal mühitdə istifadə olunan xüsusi danışiq və yazı üslubunu ifadə edir); *hyperlink* - prefix: hyper + link (hiperlink (hiperkeçid) - bir veb-səhifədən digərinə və ya sənəd daxilində başqa bir hissəyə birbaşa keçid verən elektron bağlantıdır); *ecodevelopment* - (*economic* + *ecological* + *development*) - ekodevelopment / ekoloji-iqtisadi inkişaf, iqtisadi inkişafın ekoloji prinsiplərlə uzlaşdırılmasına əsaslanan inkişaf modelidir; *ecotourism* – prefix: eco- + *tourism* → ekoturizm, təbiətə minimal zərər vurmaqla həyata keçirilən, ekoloji cəhətdən məsuliyyətli turizm formasıdır; *e-currency* – prefix: e- + *currency* → elektron valyuta, rəqəmsal mühitdə mövcud olan və onlayn əməliyyatlarda istifadə edilən pul vahidi; *e-text* – prefiks: e- + *text* → elektron mətn, rəqəmsal formada yaradılan, saxlanılan və oxunan mətn.

Mürəkkəb sözlər (iki və ya daha çox sözün birləşməsi nəticəsində yaranan vahidlər): *killjoy* – *kill* + *joy* → əyləncəni pozan, başqalarının əyləncəsini və sevincini korlayan, daim neqativ davranan insan; *culture-vulture* – *culture* + *vulture* → mədəniyyət “qarğası” / mədəniyyət həvəskarı, mədəni tədbirlərə, incəsənətə və sərgilərə çox maraq göstərən (bəzən də bunu göstəriş üçün edən) insan; *fruite* – fruit

+ juice → meyvə şirəsi , meyvələrdən hazırlanmış təbii içki; bitcoin - bitkoin (rəqəmsal valyuta), bitkoin mərkəzləşdirilməmiş rəqəmsal valyutadır (kriptovalyuta) və s.

Sözlərin qısaldılması (müəyyən anlayışı ifadə etmək üçün sözlərin qısaldılması nəticəsində yaranan yeni frazalar) – sözün ixtisarı linqvistik prosesə aiddir; bu proses zamanı leksik vahid qısaldılır, lakin öz mənasını saxlayır. Sözün tez-tez ixtisara uğraması onun üslubi səviyyəsində dəyişikliklərə səbəb olur [10]. Məsələn: *fan* (from fanatic), *flu* (from influenza), *skell* (from "skeleton" - a homeless person), *sis* (from sister), *telly* (from television), *zine* (from magazine), *specs* (from spectacles), *mizzy* (from miserable) və s. [9]

Qısaltmalar (inisiallar, abbreviaturalar və sözün müəyyən hissəsinin ixtisarı yolu ilə yaradılan formalar). FAQ (Frequently Asked Questions), BTW (by the way), TINA (there is no alternative), Wi-Fi (Wireless fidelity), PIN (personal identification number), TEFL (Teaching English as a Foreign Language), CLASS (Computer-based Laboratory of Automated School System) və s.

Bu təsnifat neologizmlərin dilə daxil olma mexanizmlərini və onların struktur xüsusiyyətlərini öyrənməyə imkan verir. Müasir ingilis dilində yeni sözlərin əhəmiyyətli hissəsi məhz sözyaratma, birləşdirmə və qısaltma üsulları vasitəsilə meydana gəlir. Xüsusilə informasiya texnologiyaları, biznes və süni intellekt sahələrində yaranan neologizmlər bu üsulların məhsulu kimi diqqəti cəlb edir.

ƏDƏBİYYAT

1. Qasımova E. İngilis dilində neologizmlərin sözdüzəldici və sözdəyişdirici xüsusiyyətləri, Dil və ədəbiyyat 3, 2024.
2. Qurbanov A. Müasir Azərbaycan ədəbi dili. I hissə. Bakı: Nurlan, 2003
3. Veysəlli F.Y. Dilçilik Ensiklopediyası. Bakı, Mütərcim, 2006.
4. Linguistics, New words in English, Rice University, 2006
5. Cambridge Dictionary. Artificial Intelligence and Technology Vocabulary
6. Crystal, D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge University Press, 2019.
7. Newmark, P. A Textbook of Translation. London: Prentice Hall, 1988.
8. Russell, S., Norvig, P. Artificial Intelligence: A Modern Approach. 4th Edition. Pearson Education, 2021.
9. The international dictionary of neologisms; internet site: <http://www.neologisms.us/>
10. <https://www.gpb.eu/2023/05/neologisms-new-words.html>

Aynur Məmmədova

Neologizmlərin dil sistemində yeri, təsnifatı və müasir inkişaf meyilləri

Xülasə

Neologizmlərin formalaşma mexanizmlərinin öyrənilməsi dilin daxili inkişaf qanunauyğunluqlarını daha dərinlən anlamağa imkan verir. Müasir qloballaşma şəraitində yeni terminlərin yaranma sürəti artmış və onların beynəlxalq leksikaya integrasiyası sürətlənmişdir. Neologizmlərin semantik və pragmatik xüsusiyyətlərinin təhlili onların ünsiyyət prosesindəki funksional yükünü üzə çıxarır. Eyni zamanda, bu vahidlərin tərcüməsi və standartlaşdırılması müasir dilçilik və terminologiyanın aktual problemlərindən biri kimi çıxış edir. Məqalədə neologizmlərin dil sistemində rolu və əhəmiyyəti araşdırılır, canlı dilin daim inkişaf edən dinamik sistem olduğu vurğulanır. Müəllif texnologiyanın sürətli inkişafı nəticəsində yeni sözlərin yaranmasının dilə güclü təsir göstərdiyini və bu neologizmlərin cəmiyyətin sosial və mədəni dəyişikliklərini əks etdirdiyini qeyd edir. Yeni sözlər əsasən texnologiya, elm və kommunikasiya sahələrində formalaşır. Məqalədə neologizmlərin bir qisminin tez bir zamanda ümumişlək leksikaya daxil olduğu, digər bir qisminin isə zamanla istifadədən çıxdığı da qeyd edilir. Neologizmlər yalnız dil hadisəsi deyil, həm də sosial hadisədir. Onların yaranması lingvistik və ekstralingvistik amillərlə bağlıdır. Neologizmlər müxtəlif elmi sahələrdə fərqli mənalar qazana bilər. Məqalədə neologizmlərin funksional və struktur təsnifatı təqdim olunur. Onların referensial və ekspressiv növləri izah edilir, süni intellekt sahəsində yaranan neologizmlərə xüsusi diqqət yetirilir.

Aynur Mammadova

The Place of Neologisms in the Language System, Their Classification, and Modern Development Trends

Summary

The study of the formation mechanisms of neologisms allows for a deeper understanding of the internal laws governing language development. In the context of modern globalization, the rate of emergence of new terms has increased, and their integration into the international lexicon has accelerated. The analysis of the semantic and pragmatic features of neologisms reveals their functional load in the communication process. At the same time, the translation and standardization of these units represent one of the pressing issues in modern linguistics and terminology studies. The article examines the role and significance of neologisms in the language system, emphasizing that living language is a constantly evolving dynamic system. The author notes that the rapid development of technology has a strong impact on the emergence of new words and that these neologisms reflect social and cultural changes in society. New words are mainly formed in the fields of technology, science, and communication. It is also stated that some neologisms quickly enter the general vocabulary, while others fall out of use over time. Neologisms are not only a

linguistic phenomenon but also a social one. Their formation is associated with both linguistic and extralinguistic factors. Neologisms may acquire different meanings in various scientific fields. The article presents a functional and structural classification of neologisms, explains their referential and expressive types, and pays special attention to neologisms emerging in the field of artificial intelligence.

Айнур Мамедова

Место неологизмов в языковой системе, их классификация и современные тенденции развития

Резюме

Изучение механизмов формирования неологизмов позволяет глубже понять внутренние закономерности развития языка. В условиях современной глобализации темпы появления новых терминов возросли, а их интеграция в международный лексикон ускорилась. Анализ семантических и прагматических особенностей неологизмов раскрывает их функциональную нагрузку в процессе коммуникации. В то же время перевод и стандартизация данных единиц представляют собой одну из актуальных проблем современной лингвистики и терминологии. В статье рассматриваются роль и значение неологизмов в языковой системе, при этом подчеркивается, что живой язык представляет собой постоянно развивающуюся динамическую систему. Автор отмечает, что стремительное развитие технологий оказывает сильное влияние на появление новых слов, и что данные неологизмы отражают социальные и культурные изменения в обществе. Новые слова в основном формируются в области технологий, науки и коммуникации. Также указывается, что часть неологизмов быстро входит в общеупотребительную лексику, тогда как другие со временем выходят из употребления. Неологизмы являются не только языковым, но и социальным явлением. Их формирование связано как с лингвистическими, так и с экстралингвистическими факторами. Неологизмы могут приобретать различные значения в различных научных областях. В статье представлена функциональная и структурная классификация неологизмов, объясняются их референциальные и экспрессивные типы, а также особое внимание уделяется неологизмам, возникающим в области искусственного интеллекта.

Rəyçi: fil.f.d. Məmmədzadə A.